

займають позицію того, що світова спільнота постійно замислює потенційні загрози для національної безпеки рф. Й найголовніше, вказані положення блокуватимуть діяльність МКС щодо злочинної агресії рф, навіть якщо Україна ратифікує Римський статут.

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>;

2. Міжнародні злочини Вікіпедія URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%CC%81%D0%B4%D0%BD%D1%96>;

3. «Убивства, зґвалтування, тортури»: скільки воєнних злочинів російської армії вже підтвердили в Україні і які перспективи трибуналу? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-trybunal-haaha-putin/32292306.html>;

4. Кирило Бойко Види міжнародних злочинів, передбачені міжнародним та українським правом: роз'яснення експертів URL: <https://intent.press/expert/humanrights/2022/vidi-mizhnarodnih-zlochyniv-peredbacheni-mizhnarodnim-ta-ukrayinskim-pravom-rozyasnennya-ekspertiv/>;

Єфімов М. М.

професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

НАУКОВІ ДИСКУСІЇ ЩОДО ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА, ВЧИНЕНОГО ФУТБОЛЬНИМИ ВБОЛІВАЛЬНИКАМИ

Розслідування будь-якого кримінального правопорушення потребує проведення відповідного переліку слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів. Не є виключенням і випадки вчинення хуліганських дій футбольними уболівальниками. Серед обов'язкових слідчих (розшукових) дій, що необхідно реалізувати в зазначеній категорії кримінальних проваджень, будуть такі як-от: огляд місця події; допити підозрюваних; слідчий експеримент. Тактика їх проведення залежить від багатьох факторів та потребує детального уточнення. Оскільки максимально повне зібрання оптимальної кількості доказової інформації забезпечить якісне складання обвинувального акту [2, с. 527].

З приводу питань проведення допиту підозрюваного, відмітимо, що вивчення матеріалів кримінального провадження дозволяє визначити його предмет, сформулювати запитання допитуваному, встановити коло осіб, які підлягають допиту тощо. Це дозволяє, як зазначає Чаплинська Ю. А.,

виявити існуючі прогалини, розбіжності та суперечності між учасниками процесу та своєчасно вжити заходів щодо їх усунення [6, с. 222]. В свою чергу, Клімов Б. В., дослідивши криміналістичну характеристику хуліганства, вчиненого футбольними вболівальниками, визначив найбільш криміналістично значимі її складові. Серед них автор вирізняє центральним елементом особу «футбольного хулігана», яка, на думку дослідника, найперше відображає його специфіку, оскільки інші визначені елементи завжди пов'язані з особистісними ознаками та закономірностями його поведінки, у тому числі мотивацією вчинення протиправних діянь [4, с. 323].

Узагальнення практики показує, що під час допиту підозрюваних у вчиненні хуліганських дій та встановлення їх осіб найчастіше існують два істотних недоліки. По-перше, у випадках очевидності хуліганського вчинку уповноважені особи нерідко обмежуються загальним визнанням вини з боку підозрюваного. По-друге, під час допитів і в ході подальшого розслідування не завжди з належною повнотою встановлюються біографічні та інші відомості про підозрюваного, зокрема, точний вік, сімейний стан, психологічні особливості тощо. Аналіз матеріалів кримінальних проваджень дозволив нам виділити наступні обставини, які необхідно встановити під час допитів підозрюваних у вчиненні хуліганських дій:

- дані про підозрюваного (сімейний стан, футбольний клуб, за який він вболіває, стан здоров'я, освіта, місце роботи, заохочення, стягнення, судимості і т.п.);
- чи знайомий він із потерпілим і в якій має з ним стосунки;
- чи виникали між ними конфліктні ситуації;
- що відомо підозрюваному про потерпілого, який він чинив опір та ін.;
- які конкретно хуліганські дії було ним учинено, за яких обставин, мотивів та метою;
- умисел хуліганських дій, тобто яка переслідувалась мета і як оцінює правопорушник свої дії;
- чи був підозрюваний тверезий чи перебував у стані алкогольного сп'яніння;
- з якого приводу, де, коли і з ким уживав спиртні напої;
- чи мав при собі зброю або які-небудь предмети, спеціально пристосовані для нанесення тілесних ушкоджень, якщо так, то які саме, де і коли їх придбав чи виготовив;
- чи вчиняв опір особам, що намагалися припинити його хуліганські дії, якщо так, то кому саме та у якій формі;
- яку шкоду, на його думку, він заподіяв своїми діями; його ставлення до своїх дій, їхня оцінка; чи вчиняв він раніше які-небудь правопорушення та до якого виду відповідальності притягався;
- обставин, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність: чи кається у вчиненому; як оцінює скоєне протиправне діяння [3, с. 210].

Також не слід забувати про виховну роль допиту підозрюваного. Оскільки реалізація виховного впливу на дану категорію осіб (особливо футбольних вболівальників, які вчинили хуліганські дії) полягає в недопущенні в майбутньому повторення з їхнього боку подібних та інших протиправних діянь. З даного приводу, Степанюк Р. Л. доречно акцентує увагу, що вказане зводиться до правильного вибору уповноваженою особою тактичних і психологічних прийомів спілкування з метою звернення до позитивних якостей особистості, роз'яснення аморальності та недопустимості вчиненого, можливої міри покарання за вчинене та за повторність злочинів [5, с. 521].

Найбільш ефективним тактичним прийомом викриття підозрюваного у вчиненні хуліганських дій, який заперечує свою провину, на нашу думку, є пред'явлення доказів. Серед доказів, що можна пред'явити особі, варто виокремити такі, як-от: докази, що свідчать про його хуліганські дії або участь у хуліганстві (показання потерпілого та свідків, протокол огляду, висновок судово-медичної експертизи про тяжкість заподіяних ним тілесних ушкоджень; особисті предмети і документи, що він обронив на місці протиправного діяння, та ін.); докази, що свідчать про застосування або спробу застосування ним зброї або предметів, пристосованих для нанесення тілесних ушкоджень (зброя та предмети нападу, а також показання свідків щодо їх приналежності підозрюваному; висновок криміналістичної експертизи про те, що виявлені на зброї відбитки пальців належать підозрюваному, і т.д.); документи, що характеризують особу допитуваного як хулігана (довідки про приводи, судимості, постанови про притягнення до адміністративної відповідальності за дрібне хуліганство, характеристики і т.п.). Крім того, при допиті підозрюваних, що об'єднані круговою порукою (характерно для ультрас футбольних клубів), виникають труднощі для отримання об'єктивних показань [1, с. 136-138]. Тому в таких ситуаціях бажано застосовувати відповідні тактичні прийоми, зокрема, пред'явлення доказів.

Підводячи підсумок, зауважимо, що обов'язковою слідчою (розшуковою) дією у визначеній категорії кримінальних проваджень є допит підозрюваного. Зазначено, що при допиті підозрюваних, які об'єднані круговою порукою (характерно для ультрас футбольних клубів), виникають труднощі для отримання об'єктивних показань, тому найбільш ефективним тактичним прийомом їх викриття у вчиненні хуліганських дій є пред'явлення доказів.

1. Єфімов М. М. Методика розслідування хуліганства : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 216 с.

2. Єфімов М. М. Наукова полеміка стосовно проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування хуліганства, вчиненого футбольними вболівальниками. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 5. С. 527–536.

3. Єфімов М. М. Особливості проведення подальших слідчих (розшукових) дій

при розслідуванні хуліганства. *Право і суспільство*. 2016. № 4 (ч. 2). С. 208–213.

4. Клімов Б. В. Елементи криміналістичної характеристики хуліганства, вчиненого футбольними вболівальниками. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 321–324.

5. Степанюк Р. Л. Запобігання злочинам у бюджетній сфері України: криміналістичний аспект. Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі : м-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.). Харків : ХНУВС, 2012. С. 519–523.

6. Чаплинська Ю. А. Організаційне забезпечення проведення допиту. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : проблеми теорії і практики : матеріали Всеукр. наук. практ. конф. Дніпропетровськ : *Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*, 2013. С. 221–224.

Єфімова І. В.

доцент кафедри правоохоронної
діяльності Університету
митної справи та фінансів,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЩО ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Тривале реформування всіх соціально-економічних процесів, вплив війни на зростання рівня інфляції та ще ряду негативних наслідків, серед яких рівень організованої злочинності та корупції майже у всіх сферах господарської діяльності, зокрема й митній сфері привертає увагу правоохоронних органів та створює негативні обговорення в суспільстві, про що свідчать маси публікацій у засобах масової інформації.

На думку заступника Міністра фінансів України з питань європейської інтеграції Юрія Драганчука ефективна митна система є однією з головних складових фінансової стійкості України та безпеки кордону в умовах війни й післявоєнного відновлення. Як позитивний аспект, Україна змогла досягти значного прогресу щодо виконання євроінтеграційних зобов'язань у реформуванні митниці, про що свідчить висока оцінка Єврокомісії. Передусім це успіхи приведення українського митного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, де Україна виконала свої зобов'язання на 80%, а також вже імплементувала майже третину Митних стандартів ЄС [1].

З деякою періодичністю відбуваються координаційні зустрічі щодо реформування української митниці та підтримки її в умовах військової агресії РФ, оскільки цей напрямок для України є одним з найважливіших. Так нещодавно відбулась зустріч за участі керівництва Міністерства фінансів України і Державної митної служби України, представників Європейської